

РЕЦЕНЗІЇ

ВІДГУК

на монографію Коржа І. Ф. “Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері державної безпеки України”*

На сьогодні, за умов прояву таких небезпечних для держави явищ, як загострення політичних, мовно-культурних, міжконфесійних та етнічних взаємовідносин, поширення корупції в органах державної влади та виникнення проявів екстремізму, зростаючого значення набуває управлінська функція органів державної влади в частині забезпечення безпеки держави, перш за все, шляхом підтримання на належному рівні адміністративно-правових відносин у сфері державної безпеки, що сприятиме забезпеченню стійкого розвитку України, а також ефективній протидії сучасним викликам, загрозам й небезпекам.

Актуальність проблеми забезпечення спроможності держави запровадити ефективне управління сферою державної безпеки, підтримання на належному рівні адміністративно-правових відносин, які спрямовані на своєчасне виявлення та мінімізацію негативного впливу на суспільне життя вищезгаданих явищ, І. Ф. Корж цілком справедливо пов’язує з невідкладною вимогою сьогодення.

Відаючи належну увагу аналізу праць інших фахівців у розглядуваній царині, автор рецензованої монографії відмічає, що складність аналізу досліджень у сфері державної безпеки полягає, насамперед, у тому, що такі наукові розвідки здійснювалися переважно в форматі обмеженого доступу і були, як правило, недоступними для широкого кола осіб, зацікавленим даною проблематикою. Крім того, як справедливо зазначає автор, оскільки проблематика правових відносин у системі органів державної влади, що здійснюють забезпечення державної безпеки й управління цією сферою, досліджена недостатньо широко, є потреба у комплексному та більш глибокому її дослідженні. Тому праця І. Ф. Коржа цілком може претендувати на дослідження, яке усуває відповідні прогалини як у теорії управління в цілому, так і в невід’ємній її складовій – теорії управління сферою державної безпеки.

Монографічне дослідження має ряд позитивних якостей. Насамперед, слід відмітити послідовність розгляду поставленої проблеми. Автор починає її дослідження з вивчення та розкриття адміністративно-правової характеристики відносин у сфері державної безпеки (Розділ 1), потім детально розкриває роль органів державної влади-суб’єктів управління адміністративно-правовими відносинами у формалізації та регулюванні адміністративно-правових відносин у сфері державної безпеки (Розділ 2) й у 3-му розділі досліджує роль і місце спеціально-уповноважених державою суб’єктів адміністративно-правових відносин у сфері державної безпеки. В заключному

* Корж І. Ф. “Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері державної безпеки України”. – Вінниця, ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2013. – 384 с.

розділі було визначено стан та розкриті проблеми удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері державної безпеки.

Така структура роботи вбачається оптимальною та дозволила автору в повній мірі розкрити зміст основних проблем, що виникають саме у процесі адміністративно-правового регулювання правовідносин та притаманні сфері державної безпеки. Зазначене, безумовно, допомагає сприйняттю далеко не простих проблем і в деяких випадках надає додаткові аргументи на користь позицій, які відстоює автор. Так, наприклад, досліджуючи понятійний апарат, що пов'язаний з безпековою сферою, автор доходить висновку, що безпека є суб'єктивним, рефлексивним визначенням існування будь-чого, опосередкованого відсутністю небезпеки. Водночас, пов'язуючи будь-який зовнішній вплив з майбутніми негативними наслідками, той чи інший організм надає йому відповідного значення — небезпеки. З огляду на зазначене, актуальним на сьогодні стає розуміння безпеки не як просто захищеність від небезпеки, а як уміння уникнути загрози за допомогою широким і ґрунтовним знань у різних галузях життєдіяльності, інформації, високого інтелектуального потенціалу. Тому безпека соціальної системи — це стан її оптимального функціонування і розвитку (с.24-25).

В процесі здійснюваного автором аналізу заслуговують також на підтримку висновки про існування: суб'єктово-об'єктового дуалізму при здійсненні державою управління процесом свого захисту від впливу негативних внутрішніх і зовнішніх чинників (с.84); відносин, які можуть мати позаправовий характер (що не узгоджуються з нормами права) (с. 86). При цьому ним наводяться конкретні приклади їх започаткування у процесі здійснення адміністративно-правового управління сферою державної безпеки.

Безсумнівним здобутком необхідно визнати глибокі знання автором монографії конкретних проблем галузевого характеру і широке використання прикладів із правозастосовної як вітчизняної, так і зарубіжної практики для обґрунтування та ілюстрації зроблених ним висновків. Однак, така скрупульозність аналізу в окремих випадках, на нашу думку, не викликається необхідністю теоретичного узагальнення (сучасні види парламентаризму; процес становлення посади Президента в Україні тощо).

Поряд з цим запропонована автором монографії назва Розділу 2 виглядає, на нашу думку, невдалою, оскільки не всі суб'єкти верхнього рівня регулювання адміністративно-правових відносин у сфері державної безпеки здійснюють управління зазначеними правовідносинами. Так, Верховна Рада України лише формалізує умови, підстави та механізми започаткування правовідносин у сфері державної безпеки, а суди та прокуратура здійснюють контроль та нагляд за відповідністю безпекових правовідносин вимогам законодавства України тощо.

В Розділі 3 монографії приваблює глибокий аналіз правового статусу суб'єктів адміністративно-правових відносин сфери державної безпеки, які безпосередньо забезпечують безпеку держави. Їхній перелік за наведеним обґрунтуванням автора, значно ширший від закріпленого на сьогоднішній день переліку, що міститься в офіційних документах. Особливий інтерес викликають висновки за результатами розкриття особливостей функціонування адміністративно-правового регулювання відносин за участі спеціальних суб'єктів державної безпеки.

В останньому розділі монографії І. Ф. Корж розкриває фундаментальні проблеми ефективності дії механізму адміністративно-правового регулювання відносин у сфері державної безпеки та висловлює конкретні пропозиції щодо шляхів його удосконалення. Ним виділяється ключова проблема сьогодення у здійсненні адміністративно-правового регулювання відносин сфери державної безпеки — розбалансованість системи державної

влади та корупція, яка є найбільш руйнівним фактором, що унеможливує належне функціонування адміністративно-правових відносин у сфері державної безпеки. Автором зазначено, що ці негативні явища, у свою чергу, зумовлюють небезпечні негативні тенденції в судовій сфері, яка потребує запровадження значних змін та здійснення копійної роботи зі здійснення ефективної судово-правової реформи, активізації діяльності органів суддівського самоврядування. Ним пропонуються напрями та шляхи подолання зазначених явищ, при цьому наводяться приклади міжнародного досвіду у вирішенні зазначених проблем.

Одним із головних висновків щодо визначення адміністративно-правових заходів трансформації механізму адміністративно-правового регулювання безпекових правовідносин є, на думку автора, необхідність запровадження в Україні президентської форми правління із обов'язковим запровадженням ефективно діючої системи стримувань і противаг, а також двопалатного парламенту, верхня палата якого мала б слугувати своєрідним фільтром для прийнятих нижньою палатою правових актів.

Водночас монографія, як і будь яке новаційне дослідження, має певні недоліки та дискусійні положення. На нашу думку автору доцільно було б здійснити аналіз доктринальних підходів у вітчизняній науці щодо адміністративно-правових відносин, що дало б змогу зробити висновок про різні наукові бачення та концепції, які мають місце в адміністративному праві.

Доцільним для даної монографії, на нашу думку, також було б наведення міжнародного досвіду регулювання правовідносин у згаданій сфері, насамперед, в економічно розвинутих державах, що слугувало б певним орієнтиром для наукових напрацювань та правозастосовної практики в Україні.

Однак, незважаючи на окремі недоліки зазначене наукове дослідження буде корисним і позитивно вплине на науковий розвиток в адміністративній, безпековій та управлінській сферах. Монографія написана науковим стилем та безумовно буде цікавою для студентів, науковців та практиків у зазначених галузях.

**Доцент кафедри адміністративно-правових
та кримінально-правових дисциплін Кримського
юридичного інституту НУ «Юридична
академія України ім. Я. Мудрого»,
д.ю.н., доцент, Заслужений юрист АР Крим
Трофімов С. А.**

